

Strategi 2019-2022

Interkommunalt Arkiv i Rogaland IKS

Innledning

Informasjonsmengden er stor i dagens samfunn. Dokumentflyten skjer døgnet rundt i stadig flere kanaler, formelle og uformell. Spørsmålet om hva som må tas vare på blir stadig mer utfordrende.

På tross av lover og forskrifter som regulerer dokumentasjonsplikten, går dokumentasjon tapt. Kommunale arkiv dokumenterer hvordan enkeltpersoners rettigheter ivaretas, men også hvordan kommunen som organisasjon og lokalsamfunn styres og utvikles. Arkiv er en forutsetning for en åpen og gjennomsliktig forvaltning, og et viktig grunnlag for lokaldemokratiet. I tillegg har arkivene både kulturell verdi og forskningsverdi.

Hvordan skal vi skape gode arkiver i Rogaland? Hvor står arkivarbeidet i regionen? Hvordan er samhandlingen mellom IKA og kommunene? Hvem har ansvar for hva? Tar vi vare på riktig materiale, tar vi vare på for mye, for lite?

Interkommunalt Arkiv i Rogaland, IKA, ble etablert i 1976 for å styrke arkivvernet i kommunene. Etableringen har gitt gode resultater, og arkiv som blir avlevert til IKA blir godt ivaretatt for ettertiden. Med topp moderne lokaler i Arkivenes hus på universitetsområdet, befester IKA sin sentrale profesjonelle posisjon i arkivarbeidet i regionen, med høy kvalitet som arkivdepot.

Arkivarbeid starter likevel ikke med sikring av materiale, det starter med at man tar stilling til hva som skal i arkivet. Det er derfor viktig å spørre seg hvordan arkivdanningen skjer og om denne har like høy kvalitet som deponeringen. Tar vi vare på nok? Det er viktig for fremtiden å motvirke mangelfulle arkiv.

Et mål med lagring er gjenfinning og tilgjengeliggjøring. Det er viktig å ta i bruk gode digitale løsninger, både for å effektivisere avlevering og for å møte forventningen om rask gjenfinning.

I et mangfold av digitale verktøy kreves det kompetanse og mot til å velge de riktige løsningene. IKAs beliggenhet i et forsknings- og utdanningsmiljø gjør det mulig å sette utviklingen av arkivfag og nødvendig kompetanse på dagsorden på en ny måte.

IKAs strategi er utarbeidet av styret for å møte noen av dagens utfordringer innen arkivfaget gjennom veivalg og satsninger. IKA er en liten institusjon der prioritering av kompetanse og kapasitet er nødvendig. Målet er å legge en strategisk retning for disse prioriteringene i årene fremover.

IKAs formålsparagraf

«Selskapet skal arbeide for at arkivmaterialet fra deltakerne eller materiale som disse har ansvar for, blir tatt vare på og gjort tilgjengelig for offentlig bruk, forskning og andre administrative, juridiske og kulturelle formål, i samsvar med arkivloven.

Selskapet skal tilby depotplass for deltakernes arkivmateriale, samt veilede deltakerne slik at de har tilfredsstillende oppbevaringsforhold for arkivmateriale.

Selskapet skal være et arkivfaglig rådgivningsorgan og kompetansesenter for deltakerne, og skal i samråd med deltakerne arbeide for å utvikle effektive og rasjonelle arkivtjenester hos dem.»

IKAs visjon

«IKA tar vare på kommunenes historie og gjør den tilgjengelig for innbyggerne.»

Samarbeidspartnere

- Kommunene eier arkivene og IKA
- IKA er arkivdepot og tjenesteyter for kommunene
- Arkivverket er øverste arkivmyndighet med ansvar for faglige standarder, retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid en sentral samarbeidspartner på flere områdene
- Samarbeid med andre kommunale arkivinstitusjoner, herunder Kommunearkivinstitusjonenes Digitale Ressurssenter, om utviklingsprosjekter og kompetansehevingstiltak
- Samarbeid med Slekt og data, historielag og andre brukergrupper for å gjøre arkivmaterialet mer tilgjengelig for allmenheten
- Samarbeid med bibliotek og museum om bevaring av privat arkiv og tilgjengeliggjøring av arkiv
- Samarbeid med Universitetet i Stavanger og andre forskningsmiljø om arkivutdanning og andre kompetansehevingstiltak

Mål

1. IKA skal sikre, bevare og tilgjengeliggjøre arkivene
2. IKA skal fremme kvalitet i arkivene
3. IKA skal styrke og utvikle den arkivfaglig kompetanse i regionen
4. IKA skal synliggjøre og formidle arkivenes rolle i samfunnet

Strategier

1. Sikre kvalitet i danning og bevaring av arkiv
2. Være en pådriver for digitalt arkiv
3. Inneha oppdatert spisskompetanse og bidra til å utvikle arkivkompetansen i kommunene
4. Drive aktiv formidling av arkivenes verdi

Strategi 1: Sikre kvalitet i danning og bevaring av arkiv

IKA skal ha kompetanse på og kapasitet til å vurdere hvordan kommunene skal ta vare på det rette materialet i en stadig raskere informasjonsstrøm og med høye krav til effektivitet.

Arkivenes kvalitet og verdi avhenger av materialet som ligger der og hvor tilgjengelig dette er. Å skape gode arkiver betyr å ta hensyn til hele livsløpet for arkivet fra informasjonen skapes og til den får verdi for samfunn og borgere som dokumentasjon for fremtidige rettigheter og plikter.

Et godt planverktøy for bevaring og kassasjon sikrer gode arkiver med høy innholdsverdi. Derfor er det IKAs mål å bistå kommunene med å utarbeide tydelige og oppdaterte bevarings- og kassasjonsplaner. Alle kommunene er underlagt det samme regelverket, og felles planer vil gi alle innbyggerne trygghet om at dokumentasjonen blir behandlet likt uavhengig av hvilken kommune en bor i.

Det skjer stadige endringer i lovverket som regulerer arkiv, personvern og offentlighetskrav, og i noen tilfeller kan lovene fremstå som i strid med hverandre. Planene for bevaring og kassasjon må selvsagt bygge på arkivfaglige vurderinger og ha som mål å håndtere de ulike lovkravene.

Spennet mellom hva som er interessant for nåtiden og hva man pliktmessig må ta vare på for ettertiden er stort, men det er et mål å finne rett balanse mellom bevaring og kassasjon.

Det kan også bli aktuelt å utarbeide planer, veiledere og retningslinjer for kommunene på andre områder tilknyttet danning og bevaring. For eksempel er kanalene for det offentliges kommunikasjon i stadig endring og utvikling. Systemene for arkivering må ivareta behovet for å arkivere alle dokumenttyper inkludert nettsider og sosiale media.

Bevaring av privatarkiv er et annet viktig satsingsområde. De fleste kommunene har større samlinger med privatarkiv. For å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon og for å få til en formålstjenlig ansvarsfordeling vil IKA utarbeide en bevaringsplan for privatarkiv i samarbeid med andre arkivinstitusjoner i fylket. Denne planen vil også komme med anbefalinger når det gjelder privatarkiv som er digitalt skapt.

Strategi 2: Være pådriver for digitalt arkiv

IKA skal ta aktivt i bruk elektroniske verktøy til bevaring og tilgjengeliggjøring av arkivmateriale.

Arkivverket skriver i sin strategi at en trygg oppbevaring av digital kulturarv bare har verdi for fremtidige generasjoner dersom innholdet kan fremvises og formidles i ettertid.

Det skal være lett å få oversikt over hvilke arkiver IKA oppbevarer, hva de inneholder, hvem som har skapt dem og hvordan de ble til, hvilken dokumentasjon som er tilgjengelig digitalt og hvordan den kan gjenfinnes. Informasjonen må være søkbar og arkivmaterialet må presenteres på en egnet plattform, uavhengig av hvilket medium den er skapt i jf. Arkivverkets strategi.

Det er et mål at størsteparten av papirarkivarkivene skal digitaliseres og gjøres tilgjengelige på nett. Det er likevel viktig å velge ut hva som er mest aktuelt å digitalisere ut fra bruksfrekvens, kvalitet og kostnad. IKA vil utarbeide indikatorer som kan ligge til grunn for utvelgingen, for eksempel antall innsynskrav.

IKA skal støtte opp om nasjonale fellesløsninger for publisering av arkiv og arkivkataloger. Dette vil gi arkivbrukere én felles inngang til arkivene.

Fullelektronisk

Kommunenes arkiv er på vei mot å bli fullelektroniske, og innsynsløsningene blir stadig forbedret. Likevel er det en utfordring at mye av materialet som er avlevert til IKA ikke er digitalisert. Dette arbeidet krever kapasitet og kompetanse, og vil fortsatt være et arbeidsområde i lang tid fremover.

For å sikre rask tilgjengeliggjøring, kan IKA i fremtiden kreve at materiell som for eksempel byggesaksarkiv er digitalisert før avlevering.

Arkivsystem og innsynsløsninger

Mange ulike system, løsninger og brukergrensesnitt kan vanskeliggjøre bruk og innsyn. Det er også en utfordring at kommunenes innsynsløsninger og IKAs har ulike brukergrensesnitt. En standardisering av system og rutiner for kommunale arkiv vil forenkle avleveringen og formidlingen.

Utsettelse av uttrekk kan skape utfordringer med bevaring av elektronisk arkiv. IKA vil jobbe for å få til en direkte og kontinuerlig deponering fra kommunene i samarbeide med andre kommunale arkivinstitusjoner.

Sosiale medier

Stadig mer av kommunikasjonen mellom kommunen og innbyggerne foregår i sosiale medier, og det er ulik grad av saksbehandling i denne samhandlingen. Plattformene tillater i dag ikke annen arkivering enn hos leverandør av kanal, og mulighet for innsyn er begrenset. IKA vil ta initiativ til at det blir utredet hvordan arkivering av sosial kommunikasjon skal skje for fremtiden, og hvilke konsekvenser dette har for kommunene.

Fotografier

Mange av kommunene har store mengder foto som er lagret i filstrukturer og der innsyn er begrenset og bevaring usikker. Det produseres og publiseres stadig flere bilder som omfatter både kommunens egen aktivitet og lokalsamfunnenes utvikling. Det er et viktig område for IKA å sette spørsmålet om sikker og fremtidsrettet digital lagring av fotomateriell i samsvar med personvern- og arkivlovgivning på dagsorden.

Strategi 3: Inneha oppdatert spisskompetanse og bidra til å utvikle arkivkompetansen i kommunene

IKA skal ha spisskompetanse på arkivfag, og gi råd til kommunene slik at disse sørger for god arkivdanning. Det er et mål at kommunene gjøres i stand til selv å ta ansvar for internkontroll, ordning, pakking, avlevering og uttrekk av sitt arkivmateriale.

De ulike kommunene har ulik arkivkompetanse og ulike behov for rådgiving og bistand i arkivarbeidet.

IKAs lokalisering i Arkivenes hus gjør Universitetet i Stavanger (UiS) til en naturlig samarbeidspartner når det gjelder utvikling av arkivfaglig kompetanse. Det er ikke arkivfaglig utdanning i regionen i dag, men UiS har kompetanseområder som historie, samfunnsvitenskap, datateknologi og mediefag som kan være relevante bidragsytere til en utdanning som inneholder både arkivfag, IKT og formidling. IKA vil ta initiativ til et samarbeid med universitetet. Målet er arkivfaglig kompetanseutvikling på universitetsnivå for ansatte i kommunene. Arkivverket (Statsarkivet i Stavanger) og Stavanger byarkiv kan også være potensielle partnere i dette arbeidet.

Samtidig skal det også være fokus på kompetanseheving og faglig oppdatering av IKAs ansatte. Hospitering hos kommuner eller andre arkivinstitusjoner kan være et eksempel på dette, i tillegg til deltakelse på kurs og seminarer.

Strategi 4: Drive aktiv formidling av arkivenes verdi

IKA har et viktig ansvar for å synliggjøre arkivfeltets betydning, og å være en aktør i samfunnsdebatten om digitalisering, personvern og offentlighet.

Det er viktig å løfte de arkivfaglige problemstillingene slik at de blir en del av samfunnsdebatten. Særlig gjelder dette innen felt som personvern og offentlighet, men også den grunnleggende forståelsen for at arkivfaget er viktig både i nåtid og fremtid.

Som en del av Arkivenes hus bidrar IKA til å tilgjengeliggjøre og legge til rette for allmenn bruk av arkivene. I forbindelse med åpent hus og også ellers i året inviteres publikum inn for å bli kjent med formidlingstjenester og arkivtilbud. IKA vil også fremover delta i lavterskelaktiviteter for publikum som gjør at flere får et forhold til arkiv og arkivfag.

Ved å publisere artikler som aktualiserer arkivfaget, og å bidra til debatten på ulike arenaer i samfunnet synliggjør IKA fagets verdi og setter det på dagsorden. IKA vil legge vekt på å bidra til å fremme problemstillinger som synliggjør arkivfaget i samfunnsdebatten.